

ARMUT YETİŞTİRİCİLİĞİ

Yetiştiriciliği yapılan armut türünün anavatanı Anadolu ve civarıdır. Dünyada armut üretiminde Çin, İtalya ve ABD söz sahibidir. Türkiye armut yetiştiriciliğinde alan bakımından dünyada 4. sırada iken üretimde bu başarıyı yakalayamamıştır.

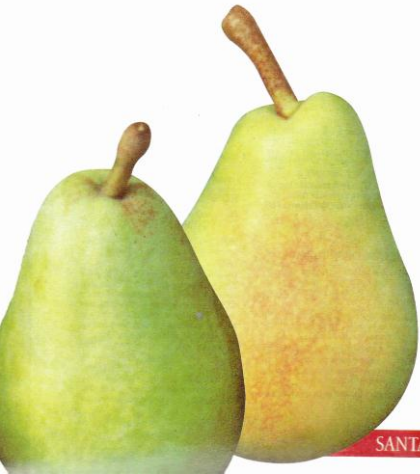
Armutta ateş yanıklığı hastalığının verdiği büyük zarardan dolayı üretimimizde azalma sürecine girilmiştir. Bunu önlemek için ateş yanıklığı hastalığına dayanıklı çeşitler kullanılmalı ve etkili mücadele yapılmalıdır.

EKOLOJİK İSTEKLERİ:

A. İKLİM İSTEKLERİ:

Armut bir ılıman iklim meyvesidir. Soğuklara dayanımı elmaya göre daha azdır. -30°C'ye kadar dayanabilir. Armutun çiçeklenmesi elmadan 7–10 gün öncedir. Bu yüzden ilkbahar geç donlarından etkilenebilir. Bu yüzden armut bahçeleri soğuk havanın çöktüğü çukur yerlere kurulmamalıdır.

Armutlar, bol güneşli ve yazları sıcak geçen yerlerden hoşlanırlar. Armut yetiştiriciliğini sınırlayan en önemli faktörlerden biri kış soğuklama ihtiyacıdır. 7.2°C'nin altında gereken süre çeşitlere göre 1000–2300 saat arasında değişmektedir. Bu ihtiyaç giderilmezse çiçeklenme geç ve düzensiz olur. Şiddetli olursa yaprak gözleri sürmez, ağaç çiplak kalır.

B. TOPRAK İSTEKLERİ:

Armut toprak bakımından çok seçici değildir. Ancak bol ve kaliteli meyve elde edebilmek için derin, sıcak, drenajı iyi yapılmış topraklar tercih edilmelidir.

Aşırı kumlu ve kuru topraklarda meyve kalitesi bozulmaktadır.

Armut bahçesi tesisinde en sakınılması gereken topraklar yüzlek-kireçli veya alt toprak tabakasına doğru yüksek oranda kireçli su bulunduran topraklardır.

Armutlar topraktaki organik madde miktarının çok olmasından hoşlanırlar. Bunun için zayıf toprakları çiftlik gübresiyle desteklemek gerekmektedir.

DÖLLENME BİYOLOJİSİ:

Armut çeşitleri kısmen veya tamamen kendine kısırdırlar. Bu nedenle düzenli ve bol ürün alabilmek için mutlaka dölleyici çeşitler kullanılmalıdır. Dölleyici çeşit seçilirken esas çeşitle aynı zamanda çiçek açmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca dölleyici çeşit her yıl çiçek oluşturmali, peryodisite göstermemelidir. Dölleyici çeşidin bahçedeki oranının % 20–50 arasında olması idealdir. Dikim planlaması yapılırken dölleyici çeşidin esas çeşitle arasındaki mesafe 15 metreden fazla olmamalıdır.

Armutta daha iyi bir tozlanma ve döllenme için bahçede arı bulundurulmalıdır. Genel olarak 4–5 dekara kuvvetli bir arı kolonisi uygundur. Kovanlar, çiçeklerin %15–20'sinin açtığı dönemde bahçeye konmalı, ilaçlama başlamadan önce kaldırılmalıdır.

ANAÇLAR:

Armut yetiştiriciliğinde en güvenilir ve en çok kullanılan yöntem aşılı fidanlarla üretimdir. Genç anaçlara “T” göz aşısı uygulanmaktadır.

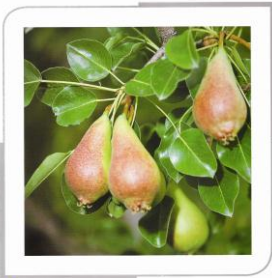
Anaç olarak armut çöğürü, armut klonal anaçları ve ayva klonal anaçları (özellikle Quince-A) kullanılmaktadır. Quince-A kireçli ve drenajı kötü topraklar için uygun değildir. Quince-A'nın avantajı küçük ağaçlar oluşturması ve düzenli sulandığı takdirde kaliteli meyveler oluşturmasıdır.

Ancak genel olarak ayva anaçlarının armut yetiştiriciliğinde kullanılmasında bazı çeşitlerle aşu uyumsuzluğu görülmektedir. Bu sorunu gidermek için ise ara anaç kullanılmasına gidilmektedir.

ÇEŞİTLER:

Bugün dünyadaki armut çeşitlerinin sayısı 5000'in üzerindedir. Ülkemizde bu sayı 640 civarındadır. Ancak bunlar arasında kalite ve verimi yüksek ve ticari değeri olan çeşitler sınırlıdır.

BAZI ARMUT ÇEŞİTLERİ:

Haziran Gülü

JUNE BEAUTY: En erkenci armut çeşididir. Haziran ayı sonunda olgunlaşır. Meyvenin güneş gören tarafı pembe yanak yapar.

AKÇA: En erken olgunlaşan yerli çeşidimizdir. Meyvesi küçük, tatlı ve suludur. Temmuz ayı başında hasat edilir.

Tozlayıcıları; Mustafabey, Williams, Passe Crassana'dır.

MUSTAFABEY: Meyvesi küçük, boyun kısmı Akça'dan uzun, kabuğu kalıncadır. Meyvenin güneş gören kısmı kırmızılaşır. Meyve eti az kumlu, beyaz, orta sulu, tatlı ve aromalıdır. Temmuz ortası hasat edilir.

Tozlayıcıları; Akça, Passe Crassana, Du chesse, d'Angouleme'dir.

COSCIA: Meyvesi orta iri, konik ve kalın kabukludur. Meyve eti beyaz, tatlı, sulu ve çok az kumludur. Temmuz sonunda toplanır. Ayva ile uyuşmaz.

Tozlayıcıları; Williams, Ankara, Akça, Passe Crassane'dir.

SANTA MARIA:

Meyvesi iri-orta iri, boyun kısmı uzuncadır. Meyve eti beyaz, orta sulu, az tatlıdır. Temmuz sonu- Ağustos başı hasat edilir. Uzun süre depolanabilir.

Tozlayıcıları;

B.P.Morettini, Williams,
P.Crassane'dir.

STARKRIMSON:

Kabuk rengi sıvama kırmızı olan tek çeşidimizdir. Meyve eti beyaz, sulu ve tereyağı tipindedir ve tatlıdır. Hasat gecikirse çekirdek evi kararması artmaktadır. Ayva ile uyuşmaz. Ağustos ortalarında hasat edilir.

Tozlayıcıları; Williams, P.Crassane'dir.

WILLIAMS:

Dünyada en fazla yetiştirilen çeşitlerden biridir. Sofralık, konservelik ve kurutmalık olarak kullanılabilir. Meyvesi orta iri-iri, konik ve boyunludur. Ayva ile uyuşmaz. Ağustos ortalarında hasat edilir.

Tozlayıcıları; Akça, Mustafabey, B.Bosc, Comice,

P.Crassane'dir

DOYENNE DU COMICE:

Meyvesi iri-çok iri, kısa boyunlu ve çiçek çukuru çok derindir. Meyve eti kalitesi mükemmeldir. Ayva ile uyuşur. Eylül ortasında hasat edilir.

Tozlayıcıları; Williams, Dr. Jules Guyot, B.Bosc,

P.Crassane'dir

PASSE CRASSANE:

Meyvesi iri, yuvarlaktır. Meyve kabuğu paslı ve kalındır. Uzun süre saklamaya elverişlidir. Ayva ile uyuşur. Eylül sonu hasat edilir.

Tozlayıcıları; Williams, Comice, Abbe Fetel'dir.

BAHÇE TESİSİ:

Armut bahçeleri ya direkt aşılı fidanlarla ya da kurak koşullarda önce çöğür yetiştirip, sonra üzerine çeşit aşılarak kurulmaktadır. Kapama armut bahçesi (sadece armut ile kurulan bahçe) kurulacağı zaman mutlaka sağlıklı, ismine doğru, aşılı ve bir yaşlı fidanlar kullanılmalıdır.

Anaç olarak Quince-A kullanılmış ise dikim aralık ve mesafesi çoğu çeşitler için 3 X 5 m., armut çöğürü kullanılmış ise 5 X 7m. olarak önerilmektedir. Bu aralık ve mesafeler toprak şartlarına ve uygulanacak kültürel işlemlere göre değişebilmektedir.

Dikim budaması yapılan fidanların dikimi ılıman iklimli bölgelerde Kasım-Ocak aylarında, soğuk bölgelerde ise Şubat-Mart aylarında yapılmalıdır.

Dikim sırasında aşı noktası toprak seviyesinde 10–15 cm. kadar yüksek olmalıdır. Soğuk iklimlerde bu yükseklik biraz daha artabilir.

ARMUT BAHÇELERİNDEYILLIK BAKIM İŞLERİ:

A.TOPRAK İŞLEME:

Yabani otları yok etmek, toprağı havalandırmak, nemi toprağına geçirmek ve toprağın ısınmasını sağlamak için yılda 2 kez toprak işleme yapılmalıdır.

Sonbahar-kış işleme Aralık ayı sonunda, ilkbahar işleme ise Mart ayı başına kadar ve 8-10cm. derinlikte yapılmalıdır.

B.GÜBRELEME:

■ Deveci

Gübreleme öncesi mutlaka toprak tahlili yaptırılmalıdır. Tahsil sonuçlarına göre gübreleme planlanmalıdır. Verilecek kimyasal gübreler, ağaçların taç izdüşümü içerisine gövdeyle temas etmeyecek şekilde uygulanmalıdır.

Armutta azot gübrelemesi aşırı sürgün büyümesi ile “ateş yanıklığı” hastalığını tetikleyebileceği için önemlidir. Genel olarak 250–500 gr/ağaç saf azot hesabı ile azotlu gübreleme yapılabilir.

Armutlarda demir ve bor noksanlıklarına sık rastlanmaktadır.

Bitkilerin daha fazla ihtiyaç duydukları makro elementler hemen hemen her yıl, mikro elementler ise ihtiyaca göre verilmelidir.

C.BUDAMA:

Armut ağaçlarında dikine büyüme eğilimi nedeni ile dike yakın olan budama şekillerinin uygulanması tercih edilmektedir. Modifiye-Lider terbiye şekli armutlar için çok kullanılan bir budama yöntemidir.

Armutlarda çok görülen ateş yanıklığı hastalığından dolayı, meydana gelebilecek dallardaki ölme miktarı hesaplanarak, terbiye sisteminde 4–6 ana dalın gelişimi sağlanmalıdır.

Armutta budama hafif olmalıdır. Meyveye yatan ağaçlara hafif bir budama uygulanmalı ve yaygın bir gelişmenin temini için dal ve dalcık çıkarması yapılmalıdır.

Gerek kışın gerekse de büyüme mevsiminde ağaçlar kontrol edilerek ateş yanıklığı hastalığı uyku devresinde yakalanmalıdır. Bunun için ağacın tepe gelişimine ve sürgünlere bakmak genelde yeterli olmaktadır. Hastalık görülen kısımlar hemen kesilip atılmalıdır.

D.MEYVE SEYRELTME:

Armutlar meyve seyreltmesine elmalardan daha az ihtiyaç duyarlar. Bazı çeşitler her hüzmeye 3–5 meyve bağlamaktadırlar. Bu çeşitlerde meyve sayısı 1-2'ye indirilmelidir. Bu sayede meyvede yeterli irilik ve kaliteye erişilmiş olur. Ancak ağaçtaki meyve tutumu yüksek değilse seyretmeye gerek yoktur.

Armutlarda elle seyreltme, çiçeklenmeden 50–70 gün sonraya kadar yapılabilir.

HASAT(DERİM):

Hasat olgunluğunun tespitinde meyve kabuğunun taban rengi, meyvenin daldan ayrılma durumu, meyve etinin sertliği ve tam çiçeklenmeden olgunluğa kadar geçen süre önemlidir.

Bir ağaçta hasat hiç değilse üç kez tekrarlanmalıdır.

LİTERATÜR:

1. <http://www.sagliksayfam.com>
2. T.K.B. Atatürk Bahçe Kùltùrleri Arařtırma Ens.
3. T.K.B. Eėirdir Bahçe Kùltùrleri Arařtırma Ens.
4. T.K.B. Armut eřit Katalogu